

Směrnice vedoucí katedry společenských věd č. 1/2016

Část I.

Obecná ustanovení

Čl. 1

(1) Tuto směrnici vydává vedoucí katedry společenských věd (dále též jen „vedoucí katedry“) na základě čl. 18 opatření děkana č. 5/2016 o studiu (dále jen „opatření děkana“).

(2) Tato směrnice zejména konkretizuje pravidla obsažená v opatření děkana týkající se státní závěrečné zkoušky (dále jen „SZZ“) nebo její části garantované katedrou. Dále může ukládat povinnosti jednotlivým členům katedry, a to za účelem realizace postupů stanovených opatřením děkana.

Část II.

Oborová část SZZ

Čl. 2

Zkouška z předmětu SZZ

(1) Oborová část SZZ zpravidla zahrnuje několik samostatně hodnocených zkoušek z jednotlivých předmětů SZZ (dále jen "zkouška z předmětu SZZ"). Zkouška z předmětu SZZ se může členit na dílčí součásti; ty jsou však hodnoceny souhrnně známkou za zkoušku z předmětu SZZ.

(2) Katedra garantuje tyto zkoušky z předmětu SZZ

a) KSV/QZBX	Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání	bakalářská SZZ
b) KSV/QZMX	Základy společenských věd s didaktikou,
Občanská výchova s didaktikou	navazující SZZ
c) KSV/QZMZ	Občanská výchova s didaktikou	navazující SZZ

Čl. 3

Zkouška z předmětu SZZ Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání (KSV/QZBX)

(1) Do zkoušky ústí tyto povinné předměty

a) KSV/USMX	Úvod do sociologického myšlení
b) KFI DFAS	Dějiny filosofie (antika a středověk)
c) KSV/FP1X	Filosofická propedeutika a logika I
d) KSV/ DPMX	Dějiny politického myšlení
e) KFI/ DFNS	Dějiny filosofie (novověk a současnost)
f) KSV/ FP2X	Filosofická propedeutika a logika II
g) KSV/USMEX	Úvod do studia médií
h) KSV/MIEX	Mikroekonomie
i) KSV/ ZPOX	Základy politologie
j) KSV/DSSX	Didaktická specifika společenských věd
k) KSV/ MAEX	Makroekonomie
l) KSV/ PSCX	Politický systém ČR
m) KSV/SSSX	Sociologie soudobých společností
n) KSV/HKSX	Historické kořeny současné společnosti

(2) Do zkoušky nejsou zařazeny žádné povinně volitelné předměty.

(3) Zkouška má písemnou formu a obsahuje celkem čtyři otázky - z každého ze čtyř níže uvedených okruhů je zadávána jedna otázka. Všichni studenti/studentky odpovídají na stejné otázky. Čas pro vypracování zkoušky je 120 minut. K obecným kritériím pro hodnocení odpovědí patří: a) vymezení (definice) problému, jevu, události, objasnění jeho (její) podstaty, případně příčin a důsledků, zejména u ekonomických problémů grafické znázornění – b) významné osobnosti, které se o zkoumání problému, jevu, události zasloužily, analýzy jejich koncepcí – c) literatura, relevantní zdroje k danému problému nebo události (případně číselné údaje), jejich analýza, konkrétní příklady – d) logika a úplnost odpovědi, správné užívání odborné terminologie, jazyková a stylistická správnost

O výsledku zkoušky rozhoduje komise na základě celkového počtu bodů dosažených za zodpovězené otázky. Každá odpověď na otázku je bodována, maximálně je možno získat za jednu správnou odpověď šest bodů, při celkovém počtu čtyř odpovědí na čtyři otázky je tedy možné získat maximálně 24 bodů. Výsledná známka ze SZZ je potom stanovena dle celkového dosaženého počtu bodů následovně: 24 až 19 bodů - „výborně“, 18 až 13 bodů „velmi dobře“, 12 až 7 bodů – „dobře“, 6 a méně bodů – „nevyhověl/a“. Hodnocení „nevyhověl/a“ obdrží i ten/ta student/ka, u něhož/níž byly dvě odpovědi ohodnoceny počtem bodů 0.

(4) Tematické okruhy zkoušky jsou:

1. Sociologie – média – kulturní a sociální antropologie

2. Historie – filosofie

3. Politologie

4. Ekonomie

1. okruh: Sociologie – média – kulturní a sociální antropologie

1. Vymezení sociologie. Původ sociologie, její předmět, metody, základní pojmy, vnitřní členění, vztah k jiným společenským vědám. Tradiční a moderní společnost. Periodizace vývoje modernity, důležité procesy utvářející moderní společnost.

2. Sociologie 19. století. Historický kontext vzniku sociologie, hlavní postavy a sociologické směry. Emile Durkheim a Max Weber: hlavní díla a témata, klíčové sociologické koncepty, metodologie sociologie.

3. Konsenzuální, konfliktní a interpretativní paradigma v sociologii. Hlavní témata, směry, postavy a koncepty.

4. Konceptualizace soudobé společnosti. Riziková společnost, reflexivní modernita, postindustriální společnost, informační společnost, společnost pozdní modernity, postmoderní společnost, tekutá modernita, konzumní společnost atd.

5. Život jedince ve společnosti. Proces socializace, nejdůležitější socializační vlivy, enkulturace, resocializace. Sociální status a sociální role. Sociální skupiny, davy a kolektivní jednání.

6. Sociální stratifikace a mobilita, životní styl a chudoba. Sociologie práce a nezaměstnanosti.

7. Sociologie rodiny. Historické proměny rodiny; tradiční, moderní a postmoderní rodina. Sňatečnost a rozvodovost, sňatkový trh. Rodina a sociální stratifikace. Alternativní formy partnerského soužití. Fenomén singles a dobrovolné bezdětnosti.

8. Sociologie vzdělání. Vzdělávací systém a sociální nerovnosti. Proměny role vzdělání ve společnosti. Skryté kurikulum, škola jako forma sociální kontroly, disciplinace. Pierre Bourdieu, Raymond Boudon, Martin Trow.

9. Sociální demografie, demografické charakteristiky české společnosti. Základní data o vývoji a struktuře české populace a jejím demografickém chování.

10. Obecná metodologie sociálních věd. Povaha sociálních věd. Přírodní versus sociální vědy, pozitivismus, interpretativismus a postpozitivismus. Thomasova definice situace, vysvětlení versus rozumění. Sociální vědy, paradigmata, normální věda (multiparadigmatičnost, předparadigmatičnost). Etnocentrismus, perspektivismus, relativismus.

11. Metody a techniky výzkumu v sociálních vědách. Kvantitativní a kvalitativní výzkum - srovnání, základní východiska, pojmy, metody a techniky sběru dat, výzkumné strategie a typy výzkumu. Fáze a průběh výzkumu.

12. Mediální produkce a mediální produkty. Podoby mediálních organizací, vlastnictví médií. Politická ekonomie médií, ekonomické fungování médií. Normativní rámce chování médií. Klasifikace mediálních produktů, významy mediálních sdělení. Média a stereotypy. Stavba mediálního produktu. Zpravodajství a reklama.

13. Mediální publika a působení médií. Etapy ve vývoji publika. Média a veřejnost. Typologie

publika. Proces recepce médií, model kódování a dekódování. J. Habermas, S. Hall. Typologie působení médií. Vývoj představ o působení médií. Snahy o kontrolu působení médií.

14. Kulturní a sociální antropologie. Co je to antropologie - vymezení, geneze oboru, základní členění. Historický vývoj antropologického myšlení. Metody antropologického výzkumu Kulturní relativismus a etnocentrismus. Emická a etická deskripce.

15. Kulturní a sociální antropologie - vybrané osobnosti: E. B. Tylor, J. G. Frazer, F. Boas, B. K. Malinowski, A. R. Radcliffe-Brown, E. E. Evans-Pitchard, M. Meadová, R. Benedictová, C. Lévi-Strauss, V. Turner, C. Geertz atd.

2. okruh: Historie – filosofie

1. Česká společnost v habsburské monarchii. Politické, sociální, hospodářské a kulturní poměry let 1861-1914.
2. Česká společnost za první světové války v letech 1914-1918.
3. Československý stát v letech 1918-1939.
4. Česká společnost za druhé světové války v letech 1939-1945.
5. Poválečné Československo a komunistická éra. Politické, sociální, hospodářské a kulturní poměry let 1945-1989.
6. Meziválečný svět a druhá světová válka. Evropa v letech 1918-1945.
7. Poválečný svět a studená válka. Evropa v letech 1945 (1948) - současnost.
8. Autoritativní a totalitní hnutí ve 20. století (fašismus, nacismus, komunismus).
9. Klasická řecká filosofie
10. Filosofické směry období helénismu
11. Patristika a scholastika (obecná charakteristika, hlavní osobnosti)
12. Novověký racionalismus a empirismus (obecná charakteristika, hlavní osobnosti)
13. Filosofie osvícenství (obecná charakteristika, hlavní osobnosti)
14. Filosofické směry 19. století (obecná charakteristika, hlavní osobnosti)
15. Filosofické směry 20. století (obecná charakteristika, hlavní osobnosti)

3. okruh: Politologie

1. Pojem politika, Platón – vznik politické teorie, Platón: Ústava – ideální stát, Karl R. Popper Kritický racionalismus.
2. Aristotelés, člověk tvor společenský – zoon politikon, šest forem státní moci, přímá demokracie antického Řecka.
3. Smluvní teorie, srovnání východisek a odkazu tří myslitelů – Thomas Hobbes, John Locke, Jean - Jacques Rousseau, Přirozená práva (lidská práva) Johna Locka; Listina základních práv a svobod jako součást ústavního pořádku České republiky.
4. Teorie ideologie, ideologie- nauka o ideách, znaky a typy; Liberalismus – vývoj liberálního myšlení, základní hodnoty, klasický a moderní liberalismus, neoliberalismus.
5. Konzervativní politické myšlení, Edmund Burke – Úvahy o revoluci ve Francii, konzervativní přístup k modernitě; Konzervatismus – autoritativní, paternalistický, libertariánský.
6. Socialismus, sociálně političtí utopisté, vědecký socialismus – K. Marx, B. Engels – zdroje myšlení, teorie, socialismus evoluční a revoluční, komunismus.
7. Fašismus, národní socialismus, prostředí vzniku fašismu, korporativismus, rasismus, nacismus.
8. Ústavní vývoj v českých zemích; Ústava ČR - rozdělení mocí v současné Ústavě ČR.
9. Politické strany; definice, politická hnutí. Role politických stran dle Ústavy ČR. Politický systém a zájmové skupiny – teorie zprostředkování zájmů.
10. Vstup ČR do EU, volby do Evropského parlamentu v ČR.
11. Soudní moc, Ústavní soud ČR, Evropský soud pro lidská práva se sídlem ve Štrasburku.
12. Výkonná moc – prezident, výkonná moc – vláda.
13. Demokracie přímá a zastupitelská (parlamentní, prezidentská, poloprezidentská).
14. Volební systémy, většinový volební systém, poměrný volební systém; Systém politických stran ČR, výsledky voleb do ČNR a PSP ČR od roku 1990.
15. Parlamentní demokracie - politický systém Velké Británie, prezidentská demokracie-politický systém USA.

4. okruh: Ekonomie

1. Ekonomie jako společenská věda, její vznik, hlavní vývojové etapy a představitelé, základní díla; ekonomie (economics) a politická ekonomie (political economy); mikroekonomie a makroekonomie, předmět zkoumání, metody zkoumání, ekonomie jako pozitivní a normativní věda, ekonomie a její vztah k hospodářské politice.
2. Ústřední národohospodářské otázky a tržní systém; nabídka, poptávka, tržní cena a fungování trhů. Dokonale, nedokonale konkurenční trhy a efektivnost trhů a jejich selhávání. „Neviditelná ruka trhu“ a „viditelná ruka státu“. Stát v moderním tržním kapitalismu. Základní charakteristika nekapitalistické ekonomiky socialismu a úloha státu v ČR před rokem 1990.
3. Poptávka a nabídka v mikroekonomii; poptávka, ekonomický užitek a chování spotřebitele; postavení spotřebitele na trhu, ochrana spotřebitele.
4. Poptávka a nabídka v mikroekonomii; Nabídka - organizace podnikání, firma, ekonomické pohledy na firmu, ekonomické typy firem a dokonale a nedokonale konkurenční trhy, základní informace k účetnictví, přidaná hodnota.
5. Tvorba cen výrobních faktorů; mzdy a trh práce; renta a půda; kapitál, úrok a zisk.
6. Tvorba cen výrobních faktorů a základy teorie rozdělování. Důchody v moderním kapitalismu. Lorenzova křivka, Giniho koeficient. Základní trendy v rozdělování v posledních 30-ti letech; příklad vývoje v ČR.
7. Makroekonomie a modely národního hospodářství; Národní účetnictví a měření národohospodářského produktu a důchodu; Základní makroekonomické proporce, hrubý domácí produkt – základní makroekonomický agregát; alternativní přístupy.
8. Agregátní nabídka a agregátní poptávka jako model národního hospodářství, okolnosti jeho vzniku a význam; problém ekonomické rovnováhy.
9. Peníze a jejich základní ekonomické funkce; peníze jako makroekonomický agregát v systému národního hospodářství a jejich vliv na jeho fungování. Základní charakteristika monetární politiky a úloha EU v této oblasti.
10. Inflace, její vymezení, způsob měření, ekonomické aspekty a důsledky.
11. Trh práce a nezaměstnanost jako ekonomický a sociální problém; měření a ekonomická interpretace nezaměstnanosti; Phillipsova křivka, přirozená míra nezaměstnanosti, hospodářská politika zaměstnanosti vlády.
12. Stát a ekonomika. Ekonomická úloha státu v moderní kapitalistické ekonomice, veřejný sektor a fiskální politika a úloha EU v této oblasti; monetární politika státu, státní dluh a jeho ekonomické důsledky.
13. Vnější ekonomické vztahy - mezinárodní obchod a jeho ekonomické aspekty, směnné kursy a mezinárodní finanční systém, měnová stránka vnějších ekonomických vztahů, platební a obchodní bilance.
14. Ekonomický růst a rozvoj: teorie a měření; ekonomické problémy globální ekonomiky, alternativní pohledy na význam ekonomického růstu.
15. Charakteristika základních problémů soudobého kapitalistického ekonomického systému. Snahy o řešení, odhadované trendy dalšího vývoje.

Tematické okruhy nejsou shodné s otázkami, na které student/ka odpovídá.

Čl. 4

Zkouška z předmětu **Základy společenských věd s didaktikou, Občanská výchova s didaktikou (KSV/QZMX)**

(1) Do zkoušky ústí tyto povinné předměty:

a) KFI/PFFZS	Filosofické základy chápání společnosti
b) KSV/HEUX	Historie ekonomického myšlení
c) KSV/SVVX	Sociologie výchovy a vzdělávání
d) KSV/DO1X	Didaktika výchovy k občanství
e) KTEO/PFND	Dějiny náboženství
f) KSV/KDSX	Kapitoly z dějin 20. století
g) KSV/DZSX	Didaktika ZSV
h) KSV/CFLX	Česká filosofie
i) KSV/KSDX	Komparace současných demokratických systémů
j) KSV/MVGX	Mediální výchova, mediální gramotnost
k) KSV/PTX	Průřezová témata RVP a rozvoj klíčových kompetencí

(2) Do zkoušky nejsou zařazeny žádné povinně volitelné předměty.

(3) Zkouška se člení na tyto dílčí součásti:

1. **Občanský a společenskovědní základ**
2. **Didaktika výchovy k občanství a občanského a společenskovědního základu**

(4) Státní zkouška je ústní, trvá celkem 30 minut (každá dílčí součást státní zkoušky trvá 15 minut), časový úsek 30 minut má student/ka k dispozici celkem na přípravu odpovědí.

V každé součásti státní závěrečné zkoušky odpovídá student/ka na 1 otázku, kterou volí náhodným výběrem z okruhů, jež jsou pro každou součást stanoveny. Po odpovědi na otázku z dílčí součásti **Občanský a společenskovědní základ** student/ka plynule přechází k odpovědi na otázku z dílčí součásti **Didaktika výchovy k občanství a občanského a společenskovědního základu**. Student/ka zároveň předkládá portfolio (v tištěné podobě) své průběžné a souvislé pedagogické praxe. O výsledku zkoušky rozhodují členové komise, kteří odpoví na každou otázku z dílčí součásti posuzují podle těchto kritérií: a) vymezení problému, jevu, události, objasnění jeho (její) podstaty, případně příčin a důsledků, zejména u ekonomických problémů grafické znázornění – b) významné osobnosti, které se zkoumáním problému, jevu, události zasloužily, analýzy jejich koncepcí – c) literatura, relevantní zdroje k danému problému nebo události (případně číselné údaje), jejich analýza, konkrétní příklady – d) logika a úplnost odpovědi, správné užívání odborné terminologie – e) vazba analyzovaného problému, jevu, události na pedagogickou praxi (vazba tématu na RVP/ŠVP, jak o daném tématu pojednávají učebnice výchovy k občanství, základů společenských věd pro ZŠ/SŠ). Pokud se všichni členové komise jednoznačně neshodnou na výsledné známce ze zkoušky KSV/QZMX, následuje hlasování, v němž rozhoduje shodný názor alespoň nadpoloviční většiny členů komise, při rovnosti hlasů rozhodne o známce předseda komise.

(5) Pro dílčí součást **Občanský a společenskovědní základ** platí tyto tematické okruhy:

1. Pojem pravdy a její význam v sociálním kontextu (teorie pravdy, důsledky pro aplikaci na různé oblasti lidského života).
2. Rozum a emoce - jejich vztah a otázky rovnováhy mezi nimi (řecká diskuse o roli emocí/vášní v morálním životě člověka, Nietzscheho rozlišení apollónského a dionýsovského života a jeho důsledky).
3. Láska a její mnohotvárné podoby (čtyři řecké pojmy lásky a jejich význam dnes, křesťanské rozvinutí řeckého pojmu agapé).
4. Osvícenství jako historický fenomén a jako nadčasový úkol. Sekularizace (pojem náboženství a sekularizace, důsledky pro morální otázky dnešní společnosti, střety kultur apod.).
5. Vznik politické ekonomie jako vědecké disciplíny a hlavní vývojová charakteristika ekonomického myšlení do konce 19. století a jeho význam.
6. Keynesiánství a neoknesiánství jako směry v ekonomickém myšlení a hospodářské politice 20. století a jejich význam.
7. Monetarismus jako alternativní směr liberálního (neoliberálního) ekonomického myšlení i hospodářské politiky ve druhé polovině 20. století (Milton Friedman) a jeho význam.
8. Neoliberalismus (libertarianismus) jako směr ekonomického myšlení i hospodářské politiky v globalizovaném světě od 80. let minulého století do současnosti (August Friderich von Hayek) a jeho význam.
9. Neoinstitucionalismus a ekonomické myšlení v etapě současné globalizace a hlavní problémy soudobé hospodářské politiky.
10. Socializace a škola, rodina a škola, funkce školy, sociologický pohled na školu a učitelskou profesi.
11. Sociologický výzkum v pedagogických vědách.
12. Vzdělanostní společnost (koncept a jeho kritika).
13. Vybrané reflexe vzdělávání v soudobých společnostech (např. J. Keller, P. Bourdieu, M. Foucault, I. Illich, K. P. Liessmann).
14. Buddhismus a hinduismus.
15. Judaismus.
16. Křesťanství.
17. Islám.
18. České země v období první světové války a první Československé republiky (1914-1938).
19. Československo v letech 1938-1948.
20. Československo v letech 1948-1989.
21. Evropa a svět v letech 1914-1945.
22. Evropa a svět v letech 1945-1991.
23. Základní etapy vývoje české filosofie, hlavní směry, osobnosti, témata.
24. Člověk a společnost jako téma v dějinách českého filozofického myšlení.
25. Člověk a příroda jako téma v dějinách českého filozofického myšlení.
26. Dějiny a dějinnost jako téma v českém filozofickém myšlení.
27. Děti, mládež a média: základní charakteristiky.
28. Problematické aspekty užívání médií dětmi a mládeží.
29. Přímá demokracie antického Řecka. Současná přímá demokracie - Švýcarsko, ústavní systém, dělba moci, volby, stranický systém. Nástroje přímé demokracie v zastupitelské demokracii.
30. Zastupitelská demokracie – prezidentská, poloprezidentská. Spojené státy americké, Francie – ústavní systémy, dělba moci, volby, stranické systémy.

31. Zastupitelská demokracie – parlamentní. Velká Británie – ústavní systém, dělba moci, stranický systém. Kancléřský model Spolkové republiky Německo – ústavní systém, dělba moci, stranický systém.

(6) Pro dílčí součást **Didaktika výchovy k občanství a občanského a společenskovedního základu** platí, tyto tematické okruhy:

1. Základní a střední vzdělávání podle Národního programu rozvoje vzdělávání. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV) - vzdělávací oblast Člověk a společnost (charakteristika a cíle), vzdělávací obor Výchova k občanství (vzdělávací obsah – očekávané výstupy a učivo). Rámcový vzdělávací program pro gymnázia (RVP G) – vzdělávací oblast Člověk a společnost (charakteristika a cíle), vzdělávací obor Občanský a společenskovední základ (vzdělávací obsah – očekávané výstupy a učivo). Rámcové vzdělávací programy pro střední odborné vzdělávání (RVP SOV pro vybraný vzdělávací obor) – vzdělávací oblast Občanský vzdělávací základ (charakteristika, cíle, očekávané výstupy a učivo). Školní vzdělávací program (ŠVP).
2. Mezníky české výuky občanského a společenskovedního základu. Současný stav výuky občanské výchovy a základů společenských věd v ČR. Interdisciplinární charakter, terminologie, mezipředmětové vztahy (konkretizace podle studijní kombinace). Analýza učebnic s aktuální doložkou MŠMT ČR a dalších učebních pomůcek občanského a společenskovedního základu.
3. Klíčové kompetence podle RVP ZV (kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské a kompetence pracovní – charakteristika a cíle), RVP G (kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanská a kompetence k podnikavosti – charakteristika a cíle) a RVP SOV (kompetence absolventa vybraného vzdělávacího oboru – klíčové a odborné kompetence - charakteristika a cíle).
4. Průřezová témata podle RVP ZV (charakteristika, přínos, tematické okruhy – osobnostní a sociální výchova, výchova demokratického občana, výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, multikulturní výchova, environmentální výchova, mediální výchova), RVP G (charakteristika, přínos, tematické okruhy – osobnostní a sociální výchova, výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, multikulturní výchova, environmentální výchova, mediální výchova), a RVP SOV (charakteristika, přínos, tematické okruhy vybraného vzdělávacího oboru – občan a demokratická společnost, člověk a životní prostředí, člověk a svět práce, informační a komunikační technologie).
5. Profesionální identita učitele společenských věd na ZŠ a SŠ. Specifika profese učitele výchovy k občanství a občanského a společenskovedního základu (role, kompetence...). Etika učitele společenskovedních předmětů. Třídní učitel. Náměty pro práci učitele na sobě samém.
6. Příprava učitele společenských věd na výuku na ZŠ a SŠ. Didaktická analýza tematických celků a příprava konkrétní vyučovací hodiny. Formulace cílů, motivace. Fáze výuky. Organizační formy výuky. Didaktické zásady uplatňované ve výuce výchovy k občanství a občanského a společenskovedního základu.
7. Rozvoj osobnosti žáka – studenta v hodinách občanské výchovy a společenských věd na ZŠ a SŠ. Rozvoj morálního vědomí. Činnostně orientované - aktivní vyučování. Kontroverzní témata ve výuce společenských věd na ZŠ a SŠ.
8. Vybrané výukové metody (klasické, aktivizační a komplexní) a jejich místo ve výuce výchovy k občanství a občanského a společenskovedního základu. Rozbor vhodných efektivních metod pro společenskovední výuku na ZŠ a SŠ. Neoblíbená témata ve výuce – metodicko-didaktická doporučení.

9. Hodnocení ve společenskovední výuce na ZŠ a SŠ. Definice, funkce a typy hodnocení. Pozitivní a negativní hodnocení. Problémy školního hodnocení. Sebehodnocení žáků. Práce s chybou.
10. Aktuální otázky ve výuce výchovy k občanství a občanského a společenskovedního základu. Pedagogické přístupy, zásady práce, vhodné metody a metodicko-didaktická doporučení pro učitele společenskovedního základu v základním a gymnaziálním vzdělávání a na středních odborných školách.
11. Výuka sociologických témat v základním a středním vzdělávání. Následující témata analyzujte v kontextu oborové a předmětové didaktiky: problematika sociální struktury společnosti; proces socializace a mezilidské komunikace; sociální procesy a sociální problémy.
12. Výuka politologických témat v základním a středním vzdělávání. Následující témata analyzujte v kontextu oborové a předmětové didaktiky: lidská práva a svobody; politický život ve státě, volby a volební systémy; občan a občanská společnost; evropská integrace, Evropská unie; globalizace.
13. Výuka filozofie ve středním vzdělávání. Následující témata analyzujte v kontextu oborové a předmětové didaktiky: vztah filozofie k mýtu, náboženství, vědě a umění; problematika hlavních filozofických směrů a jejich klíčových představitelů v jednotlivých etapách vývoje filozofického myšlení.
14. Výuka historie v rámci společenskovední výuky na základních a středních školách v rámci občanského a společenskovedního základu.
15. Výuka ekonomických témat v základním a středním vzdělávání. Následující témata analyzujte v kontextu oborové a předmětové didaktiky: základní principy tržního systému; postavení spotřebitele v tržní ekonomice; peníze v soudobém kapitalismu; práce jako výrobní faktor; vybrané ekonomické problémy soudobého globálního kapitalismu.

Odpovědi k otázkám 11.–15. by měly být strukturovány tak, aby byl jasně formulován obsah vyučovacích hodin (výukových jednotek) s ohledem na vytčené cíle výuky, dále byl vysvětlen způsob, jak bude zpřístupňován obsah vyučovacích hodin žákům/studentům, včetně forem a metod, neměla by být opomenuta vazba tématu na RVP (příp. ŠVP). Studenti by se dále měli vyjádřit, jak o daném problému pojednávají učebnice, jaké odborné texty k tomu sami přečetli, jaké další materiály se dají použít (internetové zdroje, filmy, reportáže atd.), jaké mezipředmětové vztahy je možné u daného tématu rozvíjet, s jakými průřezovými tématy a jak konkrétně by se dané téma dalo propojit, jak by bylo provedeno hodnocení žáků/studentů, atd.

Tematické okruhy jsou shodné s otázkami, na které student/ka odpovídá.

Čl. 5

Zkouška z předmětu Občanská výchova s didaktikou (KSV/QZZM)

(1) Do zkoušky ústí tyto povinné předměty doporučené ke splnění v těchto semestrech studia

a) KSV/MP1M	Moderna a postmoderna ve filosofii I
b) KSV/HEUM	Historie ekonomického myšlení
c) KSV/DENM	Dějiny náboženství
d) KSV/DO1M	Didaktika OV I
e) KSV/MP2M	Moderna a postmoderna ve filosofii II
f) KSV/MVGM	Mediální výchova, mediální gramotnost
g) KSV/SOSM	Současná česká sociologie
h) KSV/DO2M	Didaktika OV II
i) KSV/CFZM	Česká filosofie
j) KSV/KDSM	Komparace současných demokratických systémů
k) KSV/MVSM	Média ve společnosti

(2) Do zkoušky nejsou zařazeny povinně volitelné předměty.

(3) Zkouška se člení na tyto dílčí součásti:

- a) **Společenské vědy**
- b) **Občanská výchova s didaktikou**

(4) Státní zkouška je ústní, trvá celkem 30 minut (každá součást státní zkoušky trvá 15 minut), časový úsek 30 minut má student/ka k dispozici celkem na přípravu odpovědí.

V každé součásti státní závěrečné zkoušky odpovídá student/ka na 1 otázku, kterou volí náhodným výběrem z okruhů, jež jsou pro každou součást stanoveny. Po odpovědi na otázku z dílčí součásti **Společenské vědy** student/ka plynule přechází k odpovědi na otázku z dílčí součásti **Občanská výchova s didaktikou**. Student/ka zároveň předkládá portfolio (v tištěné podobě) své průběžné a souvislé pedagogické praxe. O výsledku zkoušky rozhodují členové komise, kteří odpovědi na každou otázku z dílčí součásti posuzují podle těchto kritérií: a) vymezení problému, jevu, události, objasnění jeho (její) podstaty, případně příčin a důsledků, zejména u ekonomických problémů grafické znázornění – b) významné osobnosti, které se zkoumáním problému, jevu, události zasloužily, analýzy jejich koncepcí – c) literatura, relevantní zdroje k danému problému nebo události (případně číselné údaje), jejich analýza, konkrétní příklady – d) logika a úplnost odpovědi, správné užívání odborné terminologie – e) vazba analyzovaného problému, jevu, události na pedagogickou praxi (vazba tématu na RVP/ŠVP, jak o daném tématu pojednávají učebnice výchovy k občanství pro ZŠ). Pokud se všichni členové komise jednoznačně neshodnou na výsledné známce ze zkoušky KSV/QZZM, následuje hlasování, v němž rozhoduje shodný názor alespoň nadpoloviční většiny členů komise, při rovnosti hlasů rozhodne o známce předseda komise.

(5) Pro dílejší součást **Společenské vědy** platí tyto tematické okruhy

1. Iracionalistická linie ve filosofii 19. století.
2. Scientistická linie ve filosofii 19. století.
3. Filosofické směry 20. století a jejich charakteristika.
4. Postmodernismus ve filosofii.
5. Hlavní etapy a významné osobnosti v dějinách českého filosofického myšlení.
6. Buddhizmus.
7. Hinduizmus, taoizmus a konfucianismus.
8. Židovství.
9. Křesťanství.
10. Islám.
11. Soudobé trendy v žurnalistice: důsledky digitalizace, hypermediální, multimediální a interaktivní žurnalistika, občanská žurnalistika, Web 2.0, blogosféra, mikroblování, interaktivní dokumentarismus, nová a sociální média, virtuální světy, digitální dovednosti, krize novinářské kredibility a deprofesionalizace novinářské profese, digitální propast, informační přesycení, konec tištěných médií atd.
12. Děti, mládež a média: základní charakteristiky (čas strávený s médii a komunikačními technologiemi; způsoby používání; role jednotlivých médií v životě dětí a mládeže, rozdíly dle pohlaví, věku a vzdělání; mediální produkce zaměřená na dětské publikum; "stará" a "nová" média v životě dětí a mládeže; on-line generace, digitální domorodci, kultura participace atd.)
13. Problematické aspekty užívání médií dětmi a mládeží (násilí a média: výzkumy účinků mediálního násilí na dětské recipienty; reklama a komerční charakter mediální kultury; rizika života v kyberprostoru: kyberšikana, kyberstalking, kybergrooming, sexting, netholismus aj. Regulace médií ve vztahu k dětem a mládeži).
14. Mediální výchova a mediální gramotnost: východiska, přístupy, principy, metody, cíle, problémy.
15. Mediální výchova v České republice a v systému českého školství.
16. Současná česká sociologie: klíčová pracoviště, monografie, periodika.
17. Současná česká sociologie: klíčové osobnosti.
18. Současná česká sociologie: klíčová badatelská témata, kterým se čeští sociologové věnují od 90. let 20. století.
19. Česká společnost očima českých sociologů: hlavní témata, problémy, trendy a tendence ve vývoji české společnosti po roce 1989.
20. Česká sociologie před rokem 1989: základní charakteristika stavu a vývoje disciplíny.
21. Současná demokracie – přímá, zastupitelská – prezidentská, poloprezidentská, parlamentní.
22. Spojené státy americké, Francie – ústavní systémy, dělba moci, stranický systém
23. Velká Británie, Itálie – ústavní systémy, dělba moci, stranický systém.
24. Kancléřský model Spolkové republiky Německo – ústavní systém, dělba moci, stranický systém.
25. Švýcarsko - ústavní systém, dělba moci, stranický systém.
26. Vznik politické ekonomie jako vědecké disciplíny a hlavní vývojová charakteristika ekonomického myšlení do konce 19. století (Adam Smith, David, Ricardo, John Stuart Mill, Karel Marx, Eugen von Böhm Bawerk, Vilfredo Pareto, Alfred Marschall) a jeho význam.

27. Keynesiánství a neokeynesiánství jako směry v ekonomickém myšlení a hospodářské politice 20. století. (New Deal; John Maynard Keynes, Paul Anthony Samuelson) a jejich význam.
28. Monetarismus jako alternativní směr liberálního (neoliberálního) ekonomického myšlení i hospodářské politiky ve druhé polovině 20. století (Milton Friedman) a jeho význam.
29. Neoliberalismus (libertarianismus) jako směr ekonomického myšlení i hospodářské politiky v globalizovaném světě od 80. let minulého století do současnosti (August Fridrich von Hayek) a jeho význam.
30. Ekonomické myšlení v etapě současné globalizace (Amartya Sen, Paul Krugman, Joseph Stiglitz) a hlavní problémy soudobé hospodářské politiky.

(6) Pro dílčí součást **Občanská výchova s didaktikou** platí tyto tematické okruhy:

1. Vzdělávací obor Výchova k občanství podle RVP ZV a Národního programu rozvoje vzdělávání v ČR. Význam, cíle a úkoly Výchovy k občanství. Interdisciplinární charakter vzdělávacího oboru.
2. Platné vzdělávací programy. Obsahová náplň vyučovacího předmětu: Člověk ve společnosti; Člověk jako jedinec; Člověk, stát a hospodářství; Člověk, stát a právo; Mezinárodní vztahy, globální svět. Mezipředmětové vztahy.
3. Vznik a vývoj výchovy k občanství (nejvýznamnější tendence a události). Současný stav v ČR a ve vybraných státech EU.
4. Společenský význam výchovy k občanství. Výchova k občanství ve vzdělávání 21. století.
5. Školní vzdělávací program (ŠVP) a jeho tvorba. Návaznost vzdělávací oblasti Člověk a společnost na vzdělávací oblast 1. stupně Člověk a jeho svět. Výchova k občanství a dějepis.
6. Učebnice a další učební pomůcky v hodinách občanské výchovy (učebnice s aktuální doložkou MŠMT, odborné práce/monografie, odborné časopisy, odkazy na užitečné webové stránky, významné projekty, další doporučené texty a pomůcky).
7. Osobnost učitele občanské výchovy a jeho kompetence. Příprava učitelů, kvalifikační růst a problematika praxe. Evaluace práce učitele. Osobnost žáka. Klima školní třídy.
8. Výzkum profesní identity učitele občanské výchovy. Role učitelů při vzdělávání k aktivnímu demokratickému občanství. Paradoxy v teorii a praxi Výchovy k občanství. 3
9. Příprava učitele občanské výchovy na výuku. Didaktická analýza tematického celku a příprava na vyučovací hodinu. Formulace cílů a tvorba motivace.
10. Organizační formy výuky. Fáze výuky. Didaktické zásady uplatňované v hodinách občanské výchovy.
11. Hodnocení žáků. Definice, funkce a typy hodnocení. Aktuální problémy školního hodnocení. Doporučení pro praxi.
12. Výukové metody klasické, aktivizující, komplexní a jejich místo v hodinách občanské výchovy. Rozbor vybraných efektivních výukových metod.
13. Klíčové kompetence výchovy k občanství (popis a metody rozvoje): kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, komunikativní kompetence, kompetence sociální a personální, občanská kompetence a kompetence pracovní.
14. Průřezová témata ve výchově k občanství: Osobnostní a sociální výchova. Výchova demokratického občana. Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech. Charakteristika, doporučené očekávané výstupy a texty.
15. Průřezová témata ve výchově k občanství: Multikulturní výchova. Environmentální výchova. Mediální výchova. Charakteristika, doporučené očekávané výstupy a texty.
16. Pedagogická komunikace a interakce ve výuce občanské výchovy. Vymezení pojmů, funkce, typy a pravidla pedagogické komunikace a interakce a zpětná vazba.
17. Oborová didaktika Výchovy k občanství (Občanské výchovy). Inovace v oborové didaktice občanského a společenskovedního obsahu. Inovace v praxi.

18. Aktuální problémy Výchovy k občanství / Občanské výchovy (aktuální úpravy RVP ZV, doplňující vzdělávací obor Etická výchova atd.). Výchova k občanství v praxi.

Tematické okruhy jsou shodné s otázkami, na které student/ka odpovídá.

Část III.

Kvalifikační práce

Čl. 6

Obsahové a formální požadavky

(1) Minimální rozsah bakalářské práce činí 63 000 znaků včetně mezer (tj. 35 normostran), minimální rozsah diplomové práce činí 108 000 znaků včetně mezer (tj. 60 normostran). Do uvedeného rozsahu se započítávají všechny formální náležitosti práce včetně titulní strany a prohlášení podle čl. 16 odst. 7 písm. d) opatření děkana; nezapočítávají se však přílohy práce, pokud jsou do bakalářské či diplomové práce zařazeny. Maximální rozsah bakalářské ani diplomové práce není stanoven.

(2) **Struktura kvalifikační práce musí obsahovat tyto součásti:**

a) Titulní list

b) Prohlášení o samostatném vypracování bakalářské/diplomové práce za použití pouze v seznamu literatury uvedených zdrojů a literatury, dle čl. 16 odst. 7 písm. d) opatření děkana.

c) Případné poděkování vedoucímu práce popřípadě dalším osobám.

d) Anotace v českém a světovém jazyce (téma, obsah a základní zjištění – minimální rozsah 600 znaků včetně mezer).

e) Obsah práce členěný do částí, kapitol a podkapitol (užívá se desetinné třídění).

f) Úvod: Jasně a jednoznačně vymezení tématu, cílů a hypotéz práce, aktuálnosti a přínosu, který práce má pro akademickou obec či pedagogickou praxi, zvolené metody (případová studie, historická deskripce, komparační analýza, teoretická studie, kvantitativní či kvalitativní výzkum, diskursivní, sémiotická nebo obsahová analýza...), respektive způsob realizace práce, vymezení disciplíny, ve které se bude argumentace práce odvíjet. Součástí úvodu je i **literární rešerše**, tj. přehled, jakým je daná problematika zpracovávána v dostupné literatuře. Úvod práce de facto zasazuje práci do kontextu již existující diskuse na dané téma.

g) Analytická a interpretační část: Hlavní a nejobsáhlejší část práce (cca 60–70% textu). Zde student/ka předloží vlastní řešení problému, formuluje vlastní stanoviska, dílčí zjištění a závěry. Nutná je logická provázanost teoretické a metodologické části práce s částí analytickou.

h) Závěr: Stručné shrnutí obsahu práce, připomenutí cílů a pracovních hypotéz a jejich stručná konfrontace se závěry, ke kterým student/ka došel/a.

ch) Literatura a zdroje: Práce musí obsahovat odkazy na všechny zdroje, se kterými autor/ka pracoval/a zároveň nesmí obsahovat odkazy na zdroje, které nebyly v práci explicitně využity. Bibliografie musí být zpracována v souladu s aktuální verzí citační

normy ČSN ISO 690 (lze využít například generátor citací dostupný na www.citace.com).

i) Přílohy, obrázky, fotografie, grafy, tabulky apod., respektive seznam tabulek, grafů, fotografií a obrazových příloh včetně zdrojů těchto dat.

Další obecně závazná pravidla a některé formální požadavky:

V textu musí být jasně odlišitelné pasáže, ve kterých se vyjadřuje sám autor/ka, a pasáže, kdy je parafrázován či citován jiný zdroj.

Text nesmí obsahovat gramatické či stylistické chyby a musí být napsán odborným stylem. Doporučuje se užívat font Times New Roman, velikost písma 12 a řádkování 1,5. Strany musí být číslovány.

(3) Požadavky na citace a způsob uvedení bibliografických údajů:

Bibliografické citace v kvalifikačních pracích vycházejí z české státní normy ISO 690.

Příklady:

Citace monografické publikace:

ANZENBACHER, Arno. *Úvod do filosofie*. Praha: Portál, 2004. 377 s. ISBN 80-7178-804-X

Citace článku z tištěných periodik:

NOVÁK, Jan. Článek o filosofii. *Nové noviny*. 12. 2. 2016, roč. 1, č. 1, s. 2.

Citace článku ve sborníku:

JIRÁK, Jan. Podmínky a limity zvyšování mediální gramotnosti v českém prostředí. In: MAŠEK, Jan. SLOBODA, Zdeněk. ZIKMUNDOVÁ, Vladimíra. (eds.). *Mediální pedagogika v teorii a praxi*. Plzeň: PF ZČU, 2009, s. 12 – 16. ISBN 978-80-7043-851-0

Citace elektronických dokumentů:

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. [cit. 2016-11-23]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2016.pdf

(4) Kritéria hodnocení bakalářské práce:

a) struktura práce (úplnost, logická posloupnost a vyváženost kapitol, rozsah práce)

b) metodologická a metodická stránka práce (stanovení hypotéz, cílů práce, vhodnost a kvalita dat a metod)

c) práce s literaturou a dalšími informačními zdroji (výběr, správná citace, použití, dodržování bibliografických norem)

d) odborná správnost, znalost problematiky (prokázání znalosti řešené problematiky, prokázání specifických znalostí, schopnost aplikovat znalost na konkrétní problém)

e) zhodnocení výsledků, naplnění cílů, aplikovatelnost v praxi

f) úroveň jazykového a stylistického zpracování

g) formální a grafická úroveň práce.

Posudky bakalářské práce vypracovávají vedoucí práce a oponent práce dle výše uvedených kritérií, z nichž každé kritérium je v posudcích vyjádřeno hodnocením A – výborně, B – velmi dobře, C- dobře, N – nevyhověl/a. Jedno z hodnocení vedoucí a oponent ve svých posudcích označí, případně připojí vysvětlující komentář. Na základě písemného závěrečného shrnutí a návrhu otázek k obhajobě je navržena jak vedoucím, tak oponentem práce, výsledná známka (klasifikace), která nemusí být aritmetickým průměrem známek jednotlivých kritérií obsažených v posudku práce. Oba posudky obdrží student/ka v termínech vyplývajících z opatření děkana.

Ústní obhajoba bakalářské práce trvá minimálně 20 minut, student/ka při obhajobě stručně zdůvodní výběr tématu, jeho aktuálnost, zvolené metody zpracování, práci s prameny a literaturou, cíl práce a jeho naplnění. Vedoucí práce poté uvede zásadní body a připomínky obsažené ve svém posudku, totéž následně provede oponent. Pokud není přítomen oponent bakalářské práce, přečte posudek oponenta vedoucí práce, popřípadě předseda komise. Po zodpovězení otázek k obhajobě, obsažených v posudcích, a po zodpovězení případných doplňujících otázek, stanoví komise výslednou známku z obhajoby bakalářské práce, v níž zohlední jak známky z obou posudků, tak i hodnocení ústní obhajoby bakalářské práce. Pokud se všichni členové komise jednoznačně neshodnou na výsledné známce z bakalářské práce a její obhajoby, následuje hlasování, v němž rozhoduje shodný názor alespoň nadpoloviční většiny členů komise, při rovnosti hlasů rozhodne o známce předseda komise.

(5) Kritéria pro hodnocení diplomové práce:

a) struktura práce, její téma a cíle (úplnost, logická posloupnost a vyváženost kapitol, rozsah práce, relevance tématu a cílů práce z hlediska přínosu pro určitý vědní obor, pedagogickou praxi apod.)

b) práce s literaturou a dalšími informačními zdroji (výběr, správná citace, použití, dodržování bibliografických norem, napojení na existující datový a literární kontext, využití literárních rešerší pro volbu tématu práce a formulaci výzkumného problému, práce s cizojazyčnou literaturou)

c) metodologická a metodická stránka práce (stanovení cílů práce, vhodnost a kvalita dat a metod, popřípadě metodologické zdůvodnění výběru metod)

d) odborná správnost – znalost problematiky /prokázání znalosti řešené problematiky, prokázání specifických znalostí, schopnost aplikovat znalosti na konkrétní problém, správná práce s pojmy koncepty, kontextuální správnost argumentace)

e) závěry a naplnění cílů (jsou formulovány jasné závěry, je zřejmé, jaké poznatky práce přinesla, jsou nové poznatky vztaheny k původnímu literárnímu kontextu, jsou výsledky práce nahlíženy kriticky – například jsou uvedena omezení pro jejich platnost?)

f) úroveň jazykového a stylistického zpracování (odborný jazyk, gramatická a pravopisná správnost, stylistická kvalita)

g) formální a grafická úroveň práce (obsahuje práce všechny formální náležitosti?, jaká je její grafická úroveň?)

Posudky diplomové práce vypracovávají vedoucí práce a oponent práce dle výše uvedených kritérií, z nichž každé kritérium je v posudcích vyjádřeno hodnocením A – výborně, B – velmi dobře, C- dobře, N – nevyhověl/a. Jedno z hodnocení vedoucí a oponent ve svých posudcích označí, případně připojí vysvětlující komentář. Na základě písemného závěrečného shrnutí a návrhu otázek k obhajobě je navržena jak vedoucím, tak oponentem práce výsledná známka (klasifikace), která nemusí být aritmetickým průměrem známek jednotlivých kritérií obsažených v posudku práce.

Ústní obhajoba diplomové práce trvá minimálně 30 minut, student/ka při obhajobě stručně zdůvodní výběr tématu, jeho aktuálnost, zvolené metody zpracování, práci s prameny a literaturou, cíl práce a jeho naplnění. Vedoucí práce poté uvede zásadní body a připomínky obsažené ve svém posudku, totéž následně provede oponent. Pokud není přítomen oponent diplomové práce, přečte posudek oponenta vedoucí práce, popřípadě předseda komise. Po zodpovězení otázek k obhajobě, obsažených v posudcích, a po zodpovězení případných doplňujících otázek, stanoví komise výslednou známku z obhajoby diplomové práce, v níž zohlední jak známky z obou posudků, tak i hodnocení ústní obhajoby diplomové práce. Pokud se všichni členové komise jednoznačně neshodnou na výsledné známce z diplomové práce a její obhajoby, následuje hlasování, v němž rozhoduje shodný názor alespoň nadpoloviční většiny členů komise, při rovnosti hlasů rozhodne o známce předseda komise.

Část IV.

Závěrečná ustanovení

Čl. 10

Závaznost, aplikovatelnost a výklad směrnice

- (1) Pravidla obsažená ve směrnici jsou závazná pro všechny, jichž se týkají, a to i pro vedoucí/ho katedry. Změna v osobě vedoucí/ho nemá na pravidla uvedená v této směrnici vliv.
- (2) Změny v pravidlech lze činit jen vydáním nové směrnice, a to postupem podle čl. 18 odst. 3 a 4 opatření děkana.
- (3) Vyjde-li najevo rozpor směrnice vedoucí/ho katedry s některým opatřením děkana, proděkana, rektora, prorektora, vnitřním předpisem JU nebo PF nebo se zákonem, použije se přednostně ustanovení, které není obsaženo ve směrnici vedoucí/ho katedry.
- (4) Výkladem směrnice je pověřen proděkan pro studium. Je-li to vhodné či nezbytné, vyžádá si před provedením výkladu stanovisko vedoucí/ho katedry.

Čl. 11

Účinnost

Tato směrnice nabývá účinnosti 1. 12. 2016.

V Českých Budějovicích 23. 11. 2016

PhDr. Helena Pavličíková, CSc.
vedoucí katedry společenských věd